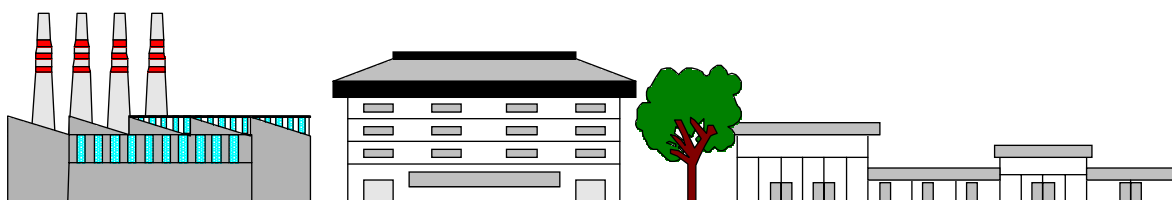

Beställningsnummer
Na 14 SM 9701

Markanvändningen i tätorter 1995 och förändringar 1990–1995

Markanvändningen i tätorter 1995 och förändringar 1990–1995

Land use in urban areas 1995 and changes between 1990–1995

Sammanfattning

Denna undersökning bygger vidare på de uppgifter som publicerats i Statistiska Meddelanden (SM) Na 14 9201. Där redovisades markanvändningen i tätorterna 1990 storleksgruppsvis och regionvis samt förändring i markanvändningen 1980–1990. Genom undersökning av förändringarna 1990–

1995 kan uppgifter om markanvändningen i tätorter 1995 och förändringsuppgifter 1990–1995 härmed publiceras. Uppgifter om den regionala fördelningen har dock inte tagits fram denna gång.

Tabell Markanvändningen inom tätorter 1995. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar och procent

Bostadsmark	95 200	33,7	63 150	35,2	25 850	39,0	184 150	34,9
Handel, industri och tekniska anläggningar	26 450	9,4	24 850	13,8	8 150	12,2	59 400	11,3
Offentlig service och verksamhet	8 500	3,0	11 700	6,5	3 800	5,7	23 900	4,5
Kommunikationer	30 650	10,9	22 400	12,5	8 350	12,6	61 400	11,6
Fritidsanläggningar o dyl	3 350	1,2	3 900	2,2	1 350	2,0	8 600	1,7
Brukad mark	23 700	8,4	5 950	3,3	800	1,2	30 500	5,8
Skogsmark annan trädbeväxt mark, parkmark	41 650	14,8	23 250	13,0	9 500	14,3	74 450	14,1
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	51 250	18,2	21 250	11,9	6 500	9,8	79 050	15,0
Mark ej möjlig att klassificera	1 100	0,2
Vatten enl FoB	1 850	0,7	2 630	1,5	1 860	2,8	6 330	1,2
Summa tätortsyta	282 130	100	179 470	100	66 280	100	527 880	100

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Statistikansvarig myndighet och producent

SCB, Programmet för regional planering och naturresurshushållning
Box 24300, 104 51 STOCKHOLM
fax 08-783 43 48

Förfrågningar: Hans Ansén, tfn 08-506 947 32

Med några undantag bygger undersökningen på samma stickprov av 60 tätorter som ingick i undersökningen 1990. År 1995 fanns det 1 938 tätorter i landet. De större tätorterna har dock en överrepresentation i stickprovet, varför de 60 tätorternas yta utgör 24 procent av den totala tätortsytan. 40 procent av tätortsbefolkningen bodde 1995 i stickprovets tätorter.

Vid första undersökningstillfället 1980 fastställdes markanvändningen i stickprovets tätorter genom punktvis tolkning av flygfoton från en tidpunkt så nära 1980 som möjligt. Dessa uppgifter har byggts på med förändringen 1980–1990 och nu med förändringen 1990–1995. Utifrån de så erhållna uppgifterna om förtätningen och expansionen har markanvändningen i tätorterna 1995 beräknats. Den totala tätortsytan inkl vatten 1995 var 527 880 ha. Hur denna areal fördelar sig på de olika markanvändningskategorierna samt hur fördelningen är gruppvis framgår av tabellen på föregående sida.

Av tabellen nedan framgår storleken på den totala förtätningen och expansionen. Värdet anges utan parentes om ”det sanna värdet” med 95 procents sannolikhet ligger inom ett intervall som är plus/minus 25 procent av angivet värde. Parentes kring värdet anger att ”det sanna värdet” med 70 procents sannolikhet ligger inom ett sådant intervall. Två punkter anger att osäkerheten i värdet är ännu större och redovisning sker inte.

Vid **förtätning**, dvs. förändring inuti tätort, förändrades 1990–1995 totalt 5 590 ha. Huvudparten av detta – 45 procent,

eller 2 520 ha – var öppen mark av typen berg i dagen, restmark och övrigt impediment. 8 procent – 460 ha – var brukad mark, som alltså låg innanför tätortsgräns. Största delen av förtätningssytan användes till att bygga bostäder på – 3 750 ha.

Tätortsexpansionen 1990–1995 hos orter som klassificerades som tätorter vid båda tidpunkterna var på 10 770 ha. Av detta förändrades totalt 4 460 ha, varav 2 300 ha var brukad mark. Drygt hälften av förändringsarealen vid expansionen blev bostadsmark. Den övriga delen blev i huvudsak mark med handel eller industri eller kommunikationsmark.

6 310 ha av den areal som tätorterna expanderade över förblev oförändrad. Mer än hälften av denna mark var redan bebyggd innan den blev tätortsmark.

Utöver expansionsarealen på 10 770 ha ökade den totala tätortsytan med netto 6 460 ha vid avgång och tillskott på tätorter (enl 1995 års tätortsavgränsning).

Förändringarna vid förtätningen och expansionen medförde att den obebyggda marken i tätorterna minskade med en procentenhet från att vara 38 procent av den totala tätortsytan 1990 till att bli 37 procent 1995. År 1970 var andelen 44 procent.

Totalt togs 2 760 ha brukad mark i anspråk 1990–1995 vid förtätningen och expansionen.

Tabell Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Hektar

Till	Från	Förtätning				Summa	Expansion, förändring				Oförändrat vid expansion	Total expansion	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark, berg..	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt		Brukad mark o dyl	Skogs- mark, berg..	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt			
Bostadsmark		280	1 190	2 000	280	3 750	1 240	740	570	..	2 680	1 210	3 890
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		210	870	1 250	240	2 570	1 130	550	480	..	2 280	1 160	3 440
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		(70)	330	740	30	1 170	120	200	90	-	390	60	450
Handel, industri och tekn anl		(80)	220	270	680	1 250	770	110	130	260	1 270	1 760	3 030
Offentlig service o verksamhet		-	(20)	20	(60)	110	20	0	-	-	20	(25)	40
Kommunikationer		50	70	200	20	340	120	60	(50)	..	250	440	700
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	10	-	10	-	-	-	-	-	80	80
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 320	1 320
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		(40)	..	-	(50)	110	(160)	(70)	-	(10)	(240)	1 110	1 350
Summa		460	1 530	2 520	1 090	5 590	2 300	990	750	410	4 460	6 310	10 770

Innehåll

Sida/ page		
4	1	Inledning
4	2	Undersökningsmetod
4	2.1	Stickprov av tätorter
4	2.2	Kartstödd flygbildstolkning
4	3	Resultatens kvalitet
4	4	Markanvändningen 1995
4	4.1	Riket totalt
6	4.2	Storleksgrupper
8	4.3	Bebyggd och obebyggd tätortsareal storleksgruppsvis
8	5	Förändringar i markanvändningen 1990–1995
8	5.1	Förtätning
8	5.2	Expansion
9	5.3	Den obebyggda markens förändring vid förtätning och expansion
9	5.4	Den brukade markens förändring vid förtätning och expansion
18	6	Sammanfattning på engelska
19	Bilaga 1	Svensk–engelsk ordlista över ord använda i tabeller och figurer
19		Klassificeringsschemat på svenska och engelska
20	Bilaga 2	Anvisningar till klassificeringen

Contents

Introduction
Survey method
Random sample of urban areas
Interpretation of aerial photographs and maps
The quality of the results
Land use in 1995
The whole country
Classes of size
Built–up and non–built–up urban area by classes of size
Changes in land use 1990–1995
Concentration
Expansion
Changes in non–built–up area by concentration and expansion
Changes in agricultural land by concentration and expansion
Summary in English
Appendix 1 List of terms used in the tables and figures
The classification in Swedish and English
Appendix 2 Instructions to the classification

1 Inledning

Avgränsning och uppmätning av tätorter skedde i Sverige första gången 1960, och har sedan dess skett i stort sett vart femte år. Med "tätort" avses en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare och med ett avstånd av normalt högst 200 meter mellan byggnaderna.

Uppgifter om markanvändningen i tätorter har publicerats i Statistiska Meddelanden (SM) Na 14 8501 (läget 1980, storleksgruppsvis), Na 14 8701 (läget 1980, regional redovisning), SM Na 14 8601 (förändringen 1970–1980) samt SM Na 14 9201 (läget 1990 och förändringen 1980–1990). Uppgifter för 1995 och förändringarna 1990–1995 publiceras i detta SM.

2 Undersökningsmetod

2.1 Stickprov av tätorter

Av landets totalt 1 938 tätorter 1995 användes ett stickprov på 60 i huvudsak större tätorter. Dessa 60 tätorter är med några undantag, beroende på tillgången på flygbilder, samma tätorter som användes för att beskriva förhållandena 1980 och 1990 samt förändringarna under 1970-talet och 1980-talet. 1995 utgör dessa 60 tätorters yta 24 procent av den totala tätortsytan i landet. 40 procent av tätortsbefolkningen bodde 1995 i de undersökta tätorterna. Vid redovisningen av markanvändningen totalt för rikets samtliga tätorter och av förändringen 1990–1995 är resultatet fördelat på tätorter med mindre än 10 000 invånare, på de med mer än 10 000 invånare samt på de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Begreppet storstäder hänför sig här till de tre tätorterna Stockholm, Göteborg och Malmö enligt tätortsavgränsningen. Det avser alltså inte hela storstadsområdena.

Tabell A Stickprovets och samtliga tätorters fördelning på storleksgrupper

	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg, Malmö	Totalt
Antal tätorter i stickprovet	35	22	3	60
Antal tätorter i gruppen 1995	1 829	106	3	1 938
Stickprovets yta i % av totala tätortsytan	4	30	100	24

2.2 Kartstödd flygbildstolkning

Markanvändningen i de i stickprovet ingående tätorterna fastställdes vid första undersökningstillfället 1980 genom punktvis tolkning av flygfoton från tidpunkt så nära 1980 som möjligt. Dessa uppgifter har senare byggts på genom att förändringen 1980–1990 registrerats vid jämförelse med flygbilder så nära 1990 som möjligt. Nu har förändringen 1990–1995 registrerats och lagts till tidigare uppgifter, varvid situationen 1995 erhållits. Eftersom flygfotografering inte görs för hela Sverige varje år, varierar tidpunkten då bilderna tagits från och med 1994 till och med 1996.

Vid förändringsstudien användes inte punkttolkning utan förändringsytorna avgränsades i sin helhet på flygfotot och uppmättes. Registreringen skedde dels av förändringar inom tidigare tätort s.k. **förtätning**, dels av förändringar i tätortens utkant s.k. **tätortsexpansion**. 1990 och 1995 års resultat erhöles alltså genom att lägga dessa förändringsresultat till 1980 års punkttolkningsresultat.

Vid såväl den ursprungliga punkttolkningen som vid nu utförda förändringsstudie har i stor utsträckning kompletterande information från ekonomiska kartor och tätortskartor används. Vid förändringsstudien har dessutom uppgifter från fastighetstaxeringarna om byggnader byggda under studerad period koordinatsatts med CFD-koordinater och utritats på genomskinlig film, som lagts ovanpå flygbilderna. Indikation på var förändring har skett, och vilken typ av byggnad som byggts har därvid erhållits.

3 Resultatens kvalitet

Ett visst stickprovfel förekommer i resultaten beroende dels på att undersökningen har utförts på ett urval av landets samtliga tätorter, dels på att tolkning skett av ett stickprov av tätortsytan, nämligen i punkter. Det senare gäller dock inte förändringsstudien, där förändringsytan avgränsats i sin helhet och uppmätts. *I den följande resultatredovisningen anges värdet utan parentes om "det sanna värdet" med 95 procents sannolikhet ligger inom ett intervall som är plus/minus 25 procent av angivet värde. Parentes kring värdet anger att "det sanna värdet" med 70 procents sannolikhet ligger inom ett sådant intervall. Värde med större osäkerhet än så redovisas inte. Två punkter (..) anger detta förhållande.*

Ett fel som i vissa fall kan vara av större betydelse än stickprovsvärdet är tolkningsfelet. Här skall dock påpekas att, till stöd för tolkningen, information i mycket stor utsträckning har hämtats från kartor av typen tätortskartor och ekonomiska kartor, samt i viss mån från fastighetstaxeringsregistret. Tolkningsfelet är med all sannolikhet mycket litet för t ex klassen "skogsmark", medan däremot vissa typer av "offentlig service och verksamhet", trots kartstöd, kan vara svårtolkade, och därmed ha relativt sett höga tolkningsfel.

4 Markanvändningen 1995

Vid jämförelse med resultat redovisade i tidigare SM avseende markanvändningen i tätorterna 1990 bör observeras, att förskjutningar mellan grupperna har skett, liksom att tätorter "kommit och gått" i och med att ett antal orter ökat eller minskat i befolkning i förhållande till den nivå på 200 invånare som utgör gräns för att orten skall betraktas som tätort.

4.1 Riket totalt

År 1995 var den totala tätortsytan inklusive vatten 527 880 hektar. Av **tabellerna 1 och 2** framgår att 184 150 ha eller 34,9 procent av denna areal var **bostadsmark**. I denna areal ingår dock all areal med lantbruksbyggnader, varför 2–3 000 ha lantbruksbyggnader som inte är bostäder bör räknas bort. Drygt 181 000 ha bostadsmark med tillhörande trädgårdar, garage, garageplaner o. dyl. finns det alltså i våra tätorter. Vidare skall observeras att flerbostadshus med blandat bostäder, kontor och handel här redovisas i sin helhet under kategorin bostäder.

Handel, industri och tekniska anläggningar upptar en yta av 59 400 ha, vilket motsvarar 11,3 procent av tätortsarealen. Ca 12 800 ha av detta är dock mark som ligger i eller i anslutning till industriområden men ännu inte bebyggt med industribyggnad eller industrianläggning av annat slag.

Mark med **offentlig service och verksamhet** upptar 23 900 ha (4,5 procent), **kommunikationer** 61 400 ha (11,6 procent) samt **fritidsanläggningar o.dyl.** 8 600 ha (1,7 procent).

Inom tätortsgränserna finns också betydande ytor som genom sin närhet till urban verksamhet påverkas av denna, men som till sin fysiska struktur inte är urban. Detta gäller **brukad mark**, som inom tätorter uppgår till 30 500 ha (5,8 procent av den totala tätortsytan), **skogsmark och annan**

trädbeväxt mark inklusive parkmark med 74 450 ha (14,1 procent) samt **öppen mark t. ex. berg i dagen, restmark och övrigt impediment** med 79 050 ha (15,0 procent). 1 100 ha mark, huvudsakligen med byggnader, har inte varit möjligt att fastställa markanvändningskategori för. Därtill finns det 6 330 ha (1,2 procent) **vatten** inom tätortsgränserna.

35 procent av tätortsmarken är alltså bostadsmark, 28 procent är övrig bebyggelse, och resterande 37 procent är obebyggd mark av olika slag. Bebyggd kontra obebyggd tätortsyta behandlas närmare i avsnitt 4.3.

Enligt **tabell 3** är **tätortsarealen per tätortsinvånare** i genomsnitt 712 m² varav 248 m² är bostadsmark.

Tabell 1 Markanvändningen inom tätorter 1995. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar
Beträffande innebörden av () och av .. se ovan.

Markanvändningskategori	Storleksgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 invånare	Tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark		95 200	63 150	25 850	184 150
Villa, kedje- och radhus, fritidshus, lantbr.byggn		87 900	50 200	18 500	156 600
Flerbostadshus inkl de med bost/kont/handel		7 000	12 800	7 350	27 150
Övrigt samt bostäder under byggnad	
Handel, industri och tekniska anläggningar		26 450	24 850	8 150	59 400
därav ännu ej bebyggd industrimark		7 300	4 950	600	12 800
Offentlig service och verksamhet		8 500	11 700	3 800	23 900
Utbildning		3 050	3 700	1 250	8 000
Daghem, fritidshem o dyl		..	(500)	250	1 100
Sjukvård		1 000	1 700	600	3 300
Pensionärshem o dyl		..	(300)	..	800
Kulturbyggnad, museum, hembygdsgård		..	(400)	(200)	800
Kyrka, kyrkogård		(1 650)	1 350	700	3 750
Militäranläggning, övningsfält		250	2 850
Övrigt t ex förvaltning, post, tele		(1 350)	1 500	450	3 300
Kommunikationer		30 650	22 400	8 350	61 400
Riksväg eller primär länsväg		(1 900)	1 800	450	4 150
Övrig väg eller gata		25 050	15 150	5 750	46 000
Järnväg		3 050	1 850	850	5 800
Handelshamn		(200)	(2 100)	950	3 300
Småbåtshamn		..	(400)	200	1 050
Flygplats		..	(900)	150	1 000
Övrigt t ex kommunikationer under byggnad	
Fritidsanläggningar o dyl		3 350	3 900	1 350	8 600
Sportanl, badanl, minigolfbana, golfbana o s v		2 950	2 800	1 150	6 850
Travbana, motorbana, skjutbana		..	(800)	150	1 000
Övrigt t ex folkpark		(800)
Brukad mark		23 700	5 950	800	30 500
Åker och betesmark		22 850	4 900	450	28 200
Växthus, handels- eller koloniträdgård		..	(950)	350	2 250
Skogsmark annan trädbeväxt mark, parkmark		41 650	23 250	9 500	74 450
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		51 250	21 250	6 500	79 050
Mark ej möjlig att klassificera		1 100
Vatten enl FoB		1 850	2 630	1 860	6 330
Summa tätortsyta		282 130	179 470	66 280	527 880

4.2 Storleksgrupper

Tabellerna 1 och 2 redovisar också resultaten för de tre storleksgrupperna. Dessa tabeller kompletteras av figur 1.

53 procent av den totala tätortsarealen i riket står **tätorter med mindre än 10 000 invånare** för. I denna storleksgrupp finns därför också i absoluta tal de största **arealerna** i samtliga markanvändningskategorier utom offentlig service och verksamhet samt fritidsanläggningar o. dyl. Dessa två kategorier är såväl absolut som relativt sett högst representerade i gruppen **tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna**. Dessa orter fungerar ju också ofta som regionala centra med väl utvecklad service t. ex. med skolor, sjukvård och sportanläggningar.

De tre **storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö** har högst andel bostadsmark av de tre redovisningsgrupperna, 39,0 procent. Närmare en tredjedel av bostadsmarken upptas

av flerbostadshus, ofta med verksamhet blandad mellan boende, handel och kontor.

I gruppen tätorter med mindre än 10 000 invånare är, jämfört med övriga grupper, **procentandelarna** brukad mark och öppen mark av impedimentskaraktär högst. Andelen skogsmark och annan trädbeväxt mark ligger i nivå med de andra två storleksgrupperna, medan övriga markanvändningskategorier är mindre representerade.

Tätortsarealen per invånare framgår av **tabell 3** och **figur 2**. Totalt sett är arealen per person mer än tre gånger så stor i tätorter med mindre än 10 000 invånare än i storstäderna – 1 134 m² jämfört med 355 m². Detta går igen inom de olika markanvändningskategorierna. I dessa är det mellan 1,7 och 24 gånger så mycket mark per tätortsinvånare i de små tätorterna jämfört med i storstäderna. Störst är skillnaderna i areal obebyggd mark av olika slag.

Tabell 2 Markanvändningen inom tätorter 1995. Huvudkategorier och tre storleksgrupper. Procent

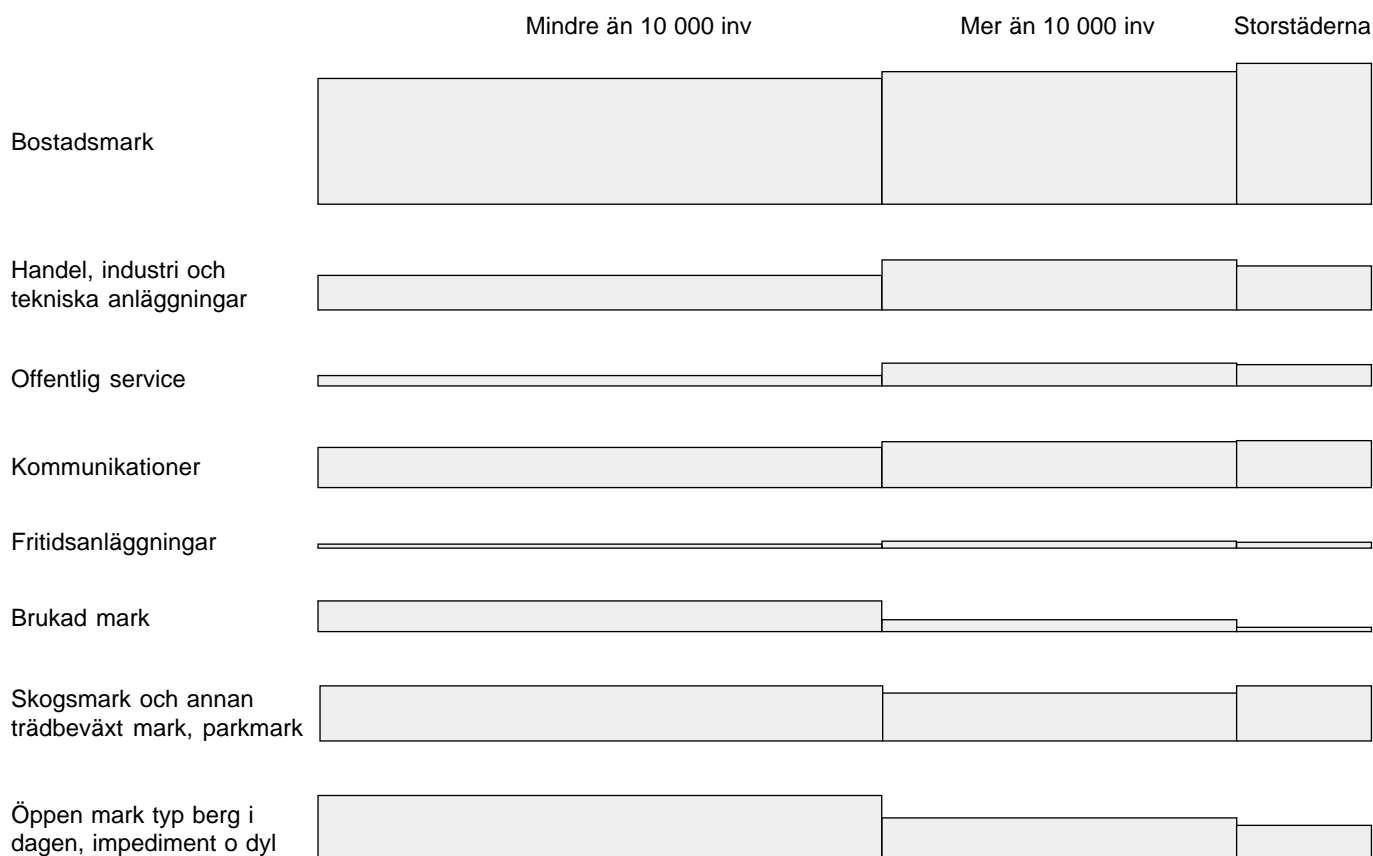
Markanvändningskategori	Storleksgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 invånare	Tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark		33,7	35,2	39,0	34,9
Handel, industri och tekniska anläggningar		9,4	13,8	12,2	11,3
Offentlig service och verksamhet		3,0	6,5	5,7	4,5
Kommunikationer		10,9	12,5	12,6	11,6
Fritidsanläggningar o dyl		1,2	2,2	2,0	1,7
Brukad mark		8,4	3,3	1,2	5,8
Skogsmark och annan trädbeväxt mark, parkmark		14,8	13,0	14,3	14,1
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		18,2	11,9	9,8	15,0
Mark ej möjlig att klassificera		0,2
Vatten		0,7	1,5	2,8	1,2
Summa tätortsyta		100	100	100	100

Tabell 3 Areal av olika markanvändningskategorier i m² per tätortsinvånare 1995.

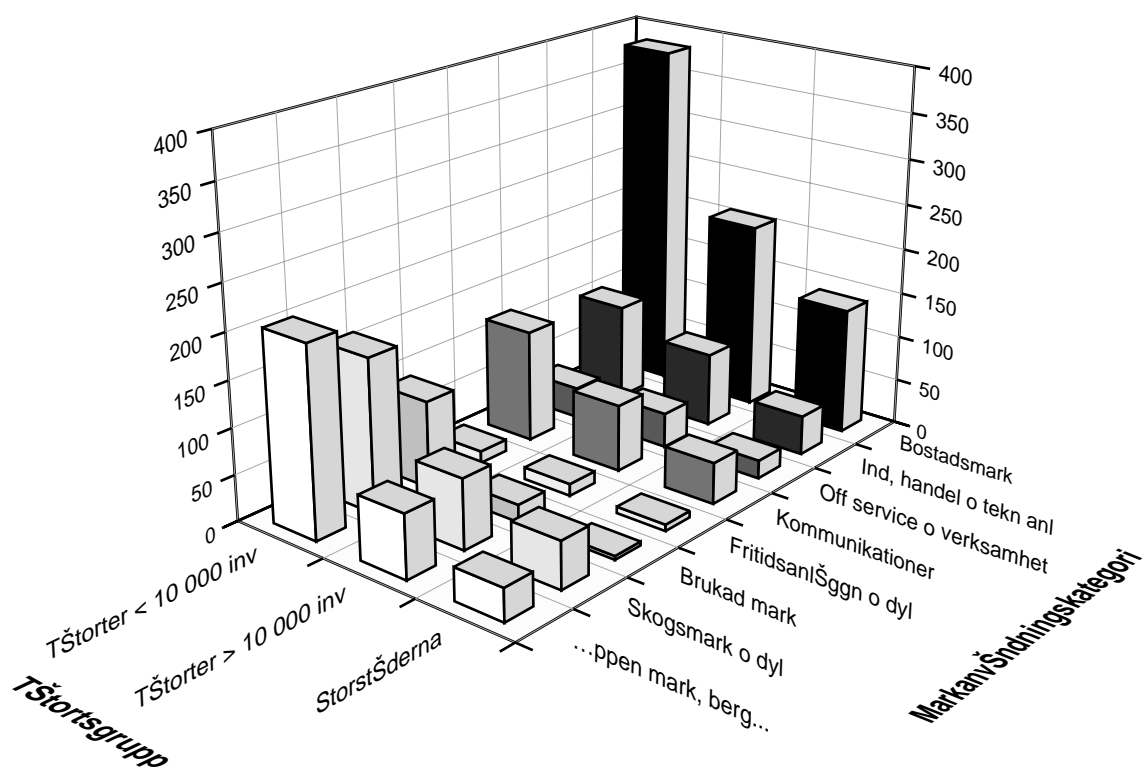
Markanvändningskategori	Storleksgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 invånare	Tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark		382	206	139	248
Handel, industri och tekniska anläggningar		106	81	43	80
Offentlig service och verksamhet		34	38	20	32
Kommunikationer		123	73	45	83
Fritidsanläggningar o dyl		13	13	7	12
Brukad mark		95	19	4	41
Skogsmark och annan trädbeväxt mark, parkmark		167	76	51	100
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		206	69	35	107
Mark ej möjlig att klassificera		2
Vatten		7	9	10	9
Summa tätortsyta		1 134	586	355	712

Figur 1 Markanvändningen inom olika storleksgrupper av tätorter 1995. Procent

Bredden är proportionell mot gruppens totalareal, och höjden visar procentandelen av denna totalareal.

Figur 2 Areal av olika markanvändningskategorier i m² per tätortsinvånare 1995.

4.3 Bebyggd och obebyggd tätortsareal storleksgruppsvis

Fördelningen mellan bebyggd och obebyggd tätortsmark framgår av **tabell 4**. Här avses med **bebyggd mark** sådan mark där det finns bostäder, handel, industri, tekniska anläggningar, offentlig service och verksamhet, kommunikationer eller fritidsanläggningar. Också mark som ligger i direkt anslutning till byggnad eller anläggning som t.ex. trädgårdar, garageplaner, skolgårdar, parkeringsplatser, vägar o.s.v räknas som bebyggd mark. Till **obebyggd mark** räknas här industrimark som ännu inte tagits i anspråk för industriverksamhet, brukad mark, skogsmark och annan trädbeväxt mark med parkmark samt öppen mark såsom berg i dagen och annat impediment.

63 procent av tätorternas totala landareal är bebyggd enligt definitionen ovan. Storstäderna har den högsta andelen bebyggd mark med 73 procent, mot 56 procent i tätorter med mindre än 10 000 invånare. Omvänt är alltså 37 procent av tätorternas landareal obebyggd mark, med värden mellan 27 och 44 procent i de tre grupperna. Skillnaden mellan grupperna ligger i andelen brukad mark och öppen mark av typen berg i dagen osv. Andelen skogsmark och annan trädbeväxt mark är i stort sett lika i grupperna.

Tabell 4 Bebyggd och obebyggd tätortsareal 1995. Ha och procent

Storleksgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 invånare	Tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Markanvändning				
Bebyggd landareal	158 300	121 700	47 350	327 300
Obebyggd landareal	123 150	55 150	17 100	195 400
Procent bebyggt	56	69	73	63
Procent obebyggt	44	31	27	37

5 Förändringar i markanvändningen 1990–1995

Av **tabell 7** framgår att förändringen inuti tätorterna den s.k. **förtätningen** 1990–1995 var 5 590 ha. Detta räknat på orter som klassificerades som tätorter både 1990 och 1995. Under samma period var tätorternas utvidgning den s.k. **tätorts-expansionen** 10 770 ha. Därtill kommer ytterligare 6 460 ha **nyttillkomna tätorter**, vilken areal här inte inräknats i expansionsarealen. Av de 10 770 ha ändras dock markanvändningen på endast 4 460 ha. Resterande 6 310 ha förblev oförändrat då det inkorporerades i tätortsmarken. **Tabellerna 9, 11 och 13** redovisar förtätningen och expansionen i de tre storleksgrupperna. **Figurerna 3–10** visar förtätningen och expansionen i diagramform. Observera att det är olika skalor i diagrammen över totalen och de övriga diagrammen, samt att värden med så stor osäkerhet att de enligt kvalitetsdeklarationen sid 4 inte redovisas, ändock i diagrammen är inlagda som vita staplar med diffusa kanter. **Tabellerna 8, 10, 12 och 14** visar den procentuella fördelningen.

5.1 Förtätning

Förtätningen var alltså på **totalt** 5 590 ha. Detta gäller förtätning som medfört på flygfoto märkbart förändrad markanvändning. Utöver denna förtätning har ett betydande antal förtätningar skett genom att enskilda tomter styckats och bebyggs. Dessa arealer har dock redan tidigare i allmänhet klassificerats som t. ex. bostadsmark. Av de 5 590 ha registrerad förtätning skedde 2 590 ha i tätorter med mindre än 10 000 invånare, 2 390 ha i tätorter med mer än 10 000 invånare, och resterande 620 ha i de tre storstadstätorterna.

Av den totala areal som utnyttjades vid förtätningen var 460 ha, eller 8 procent, **brukad mark**. Som framgick av **tabell 1** så finns det ganska stora arealer brukad mark insprängda

bland tätortsbebyggelsen. Hur den brukade arealen förändrades sammantaget vid förtätningen och expansionen framgår av avsnitt 5.4.

Vid förtätningen utnyttjades totalt 1 530 ha **skogsmark o.dyl**, vilket var 27 procent av den totala förtätningsarealen. Detta procenttal varierar mellan 24 och 30 procent i storleksgrupperna.

Den största delen av den vid förtätningen utnyttjade arealen –2 520 ha, eller 45 procent – var **öppen mark av impedimentskaraktär**, såsom berg i dagen, överbliven mark vid tidigare byggnation osv.

Övrig mark och okänt är huvudsakligen mark i industriområden som 1990 inte var bebyggd med industribyggnad eller industrianläggning av annat slag, men fram till 1995 bebyggs. Förändringen av betydelse, dvs. övergången till industriområde har alltså skett före undersökningsperioden. 1 090 ha sådan mark förändrades ytterligare 1990–1995.

Av förtätningen på totalt 5 590 ha blev 3 750 ha **bostadsmark**, 1 250 ha blev **mark med handel, industri eller teknisk anläggning** och 340 ha blev **kommunikationsmark**.

5.2 Expansion

Tätorternas expansionsyta 1990–1995 var 10 770 ha. Här avses då endast den yta som tätorterna expanderat ut över, och inte den yta som tillkommit genom att en icke-tätort 1990, ofta genom en marginell befolkningsökning, blivit tätort 1995. Nettoförändringen av tillskott och avgång i tätorter är +6 460 ha, varför nettoökningen av rikets tätortsareal mellan 1990 och 1995 är 17 230 ha.

Av expansionsarealen på 10 770 ha förändrades markanvändningen på 4 460 ha. De resterande 6 310 ha förblev

oförändrade då de övergick till att bli tätortsmark. Mer än hälften av denna mark var redan bebyggd sedan tidigare.

Av expansionsarealen låg 5 550 ha i tätorter med mindre än 10 000 invånare, 4 400 ha i tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna, samt 820 ha i de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Av **brukad mark** togs 2 300 ha i anspråk vid tätortsexpansionen. Detta var 52 procent av den vid expansionen förändrade arealen. Därtill kom närmare 400 ha brukad mark att falla inom tätortsgräns, men förblev tills vidare opåverkat.

Skogsmark och annan trädbeväxt mark togs i anspråk med 990 ha – 22 procent av den vid expansion förändrade arealen. Ytterligare 1 320 ha hamnade inom tätortsgräns, men togs inte i anspråk till annan markanvändning.

Den **öppna marken bestående av bl.a. impediment, berg i dagen osv.** som togs i anspråk och fick förändrad markanvändning var 750 ha. Dessutom kom 1 350 ha öppen mark av olika slag att opåverkad hamna innanför tätortsgräns.

En mindre areal – 260 ha – **övrig mark och okänt** förändrades vid tätortsexpansionen. Denna mark bestod huvudsakligen av mark som 1990 höll på att bebyggas, eller låg inom industriområde men ännu inte bebyggt med industribyggnad eller annan industrianläggning.

Av de totalt 4 460 ha som förändrades vid expansionen blev 2 680 ha **bostadsmark**, 1 270 ha mark med **handel, industri eller teknisk anläggning**, 250 ha **kommunikationsmark**. 240 ha övergick till att bli **öppen mark av impedimentskaraktär** från att ha varit i huvudsak brukad mark.

5.3 Den obebyggda markens förändring vid förtätning och expansion

Enligt den indelning i markanvändningskategorier som använts i denna undersökning består den obebyggda marken i

tätorterna av brukad mark, skogsmark och annan trädbeväxt mark samt öppen mark av impedimentskaraktär. Den allra största delen av denna mark är alltså att betrakta som allmänt tillgänglig mark av fritidsmarks karaktär. Intressant är därför att studera hur denna mark förändras och därmed grovt betraktat hur tätortsbefolkningens fritidsmark inom tätorten förändras.

Den obebyggda markens storlek påverkas dels av förtätningen, då huvudsakligen sådan mark tas i anspråk, dels av expansionen, då stora ytor sådan mark förblir opåverkad i expansionsområdet och tillförs tätortsarealen. Av **tabell 5** framgår att mellan 1990 och 1995 minskade den obebyggda arealen genom förtätningen med 5 480 ha, samtidigt som arealen sådan mark som tillfördes genom expansionen var 2 780 ha. Totalt sett var det alltså en nettominusning med 2 700 ha.

Andelen obebyggd tätortsareal av total tätortsarealen minskade mellan 1990 och 1995 med en procentenhet, från 38 till 37 procent. Minskningen var en procentenhet i samtliga redovisningsgrupper. Detta är en fortsättning på de senaste årtiondenas successiva minskning av andelen obebyggd tätortsareal. 1970 var andelen 44 procent och 1980 var den 40 procent.

5.4 Den brukade markens förändring vid förtätning och expansion

Enligt **tabell 6** togs under 1990–1995 vid förtätning och expansion totalt 2 760 ha brukad mark i anspråk för annat ändamål. Ytterligare 350 ha föll inom tätortsgräns men kvarstod tills vidare att vara brukad mark.

Som jämförelse kan anges att under 10-årsperioden 1980–1990 togs totalt 3 470 ha i anspråk till annan markanvändning vid förtätning och expansion.

Tabell 5 Den obebyggda markens förändring vid förtätning och expansion 1990–1995

Storleksgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 invånare	Tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Förändring i obebyggd areal vid förtätning, ha	-2 590	-2 270	-620	-5 480
" " " " expansion, ha	+1 550	+970	+260	+2 780
Nettoförändring	-1 040	-1 300	-360	-2 700
Procent obebyggd areal av total tätortsareal 1990	45	32	28	38
" " " " " " 1995	44	31	27	37

Tabell 6 Den brukade markens förändring vid förtätning och expansion 1990–1995. Hektar

Storleksgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 invånare	Tätorter med mer än 10 000 invånare exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Anspråktaget vid förtätning	120	310	30	460
" " expansion	1 270	1 010	30	2 300
Fallit inom tätortsgräns vid expansionen	60	260	20	350

Tabell 7 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Hektar

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expan- sion	expan- sion
Bostadsmark		280	1 190	2 000	280	3 750	1 240	740	570	..	2 680	1 210	3 890
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		210	870	1 250	240	2 570	1 130	550	480	..	2 280	1 160	3 440
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		(70)	330	740	30	1 170	120	200	90	-	390	60	450
Handel, industri och tekn anl		(80)	220	270	680	1 250	770	110	130	260	1 270	1 760	3 030
Offentlig service o verksamhet		-	(20)	20	(60)	110	20	0	-	-	20	(25)	40
Kommunikationer		50	70	200	20	340	120	60	(50)	..	250	440	700
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	10	-	10	-	-	-	-	-	80	80
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 320	1 320
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		(40)	..	-	(50)	110	(160)	(70)	-	(10)	(240)	1 110	1 350
Summa		460	1 530	2 520	1 090	5 590	2 300	990	750	410	4 460	6 310	10 770

Tabell 8 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Procent

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expan- sion	expan- sion
Bostadsmark		5	21	36	5	67	12	7	5	..	25	11	36
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		4	15	22	4	46	11	5	4	..	21	10	32
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		(1)	6	13	1	21	1	2	1	-	4	1	4
Handel, industri och tekn anl		(1)	4	5	12	23	7	1	1	2	11	16	27
Offentlig service o verksamhet		-	(0)	0	(1)	2	0	0	-	-	0	(0)	0
Kommunikationer		1	1	4	0	6	1	1	(0)	..	2	4	6
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	0	-	0	-	-	-	-	-	1	1
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		(1)	..	-	(1)	2	(1)	(1)	-	(0)	(2)	10	13
Summa		8	27	45	19	100	21	9	7	4	41	59	100

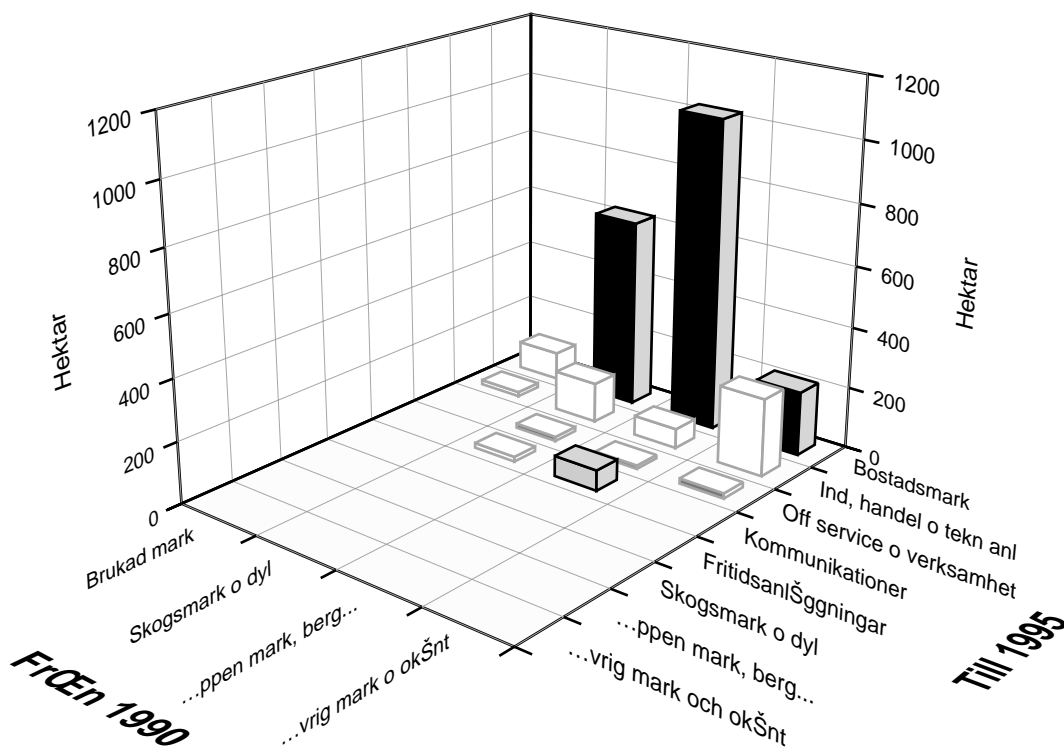
Tabell 9 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Tätorter med mindre än 10 000 inv. Hektar

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark berg..	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expansion	expan- sion
Bostadsmark		..	(620)	(1 020)	(210)	1 950	(880)	..	(370)	..	(1 730)	..	(2 270)
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		..	(540)	(680)	..	1 490	(830)	..	(350)	..	(1 590)	..	(2100)
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		..	(80)	(340)	..	460	-	(150)	..	(170)
Handel, industri och tekn anl		(460)	(520)	..	(1 320)
Offentlig service o verksamhet		-	-	-	-	..	-	..
Kommunikationer		(70)	..	(100)	(150)	(160)	(310)
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		-	-	-	-	-	-	..	-	-	..	(690)	(760)
Summa		..	(780)	(1 190)	(500)	2 590	(1 270)	..	(470)	..	(2 480)	(3 080)	(5 550)

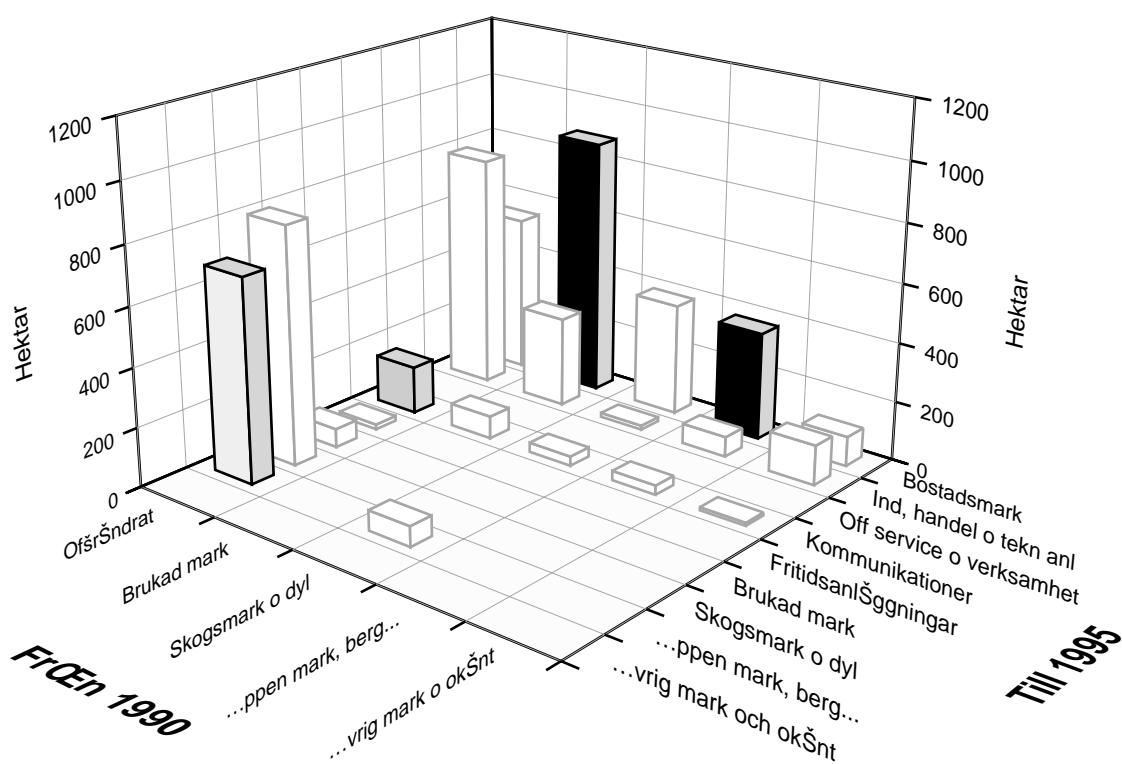
Tabell 10 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Tätorter med mindre än 10 000 inv. Procent

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark berg..	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expansion	expan- sion
Bostadsmark		..	(24)	(39)	(8)	75	(16)	..	(7)	..	(31)	..	(41)
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		..	(21)	(26)	..	57	(15)	..	(6)	..	(29)	..	(39)
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		..	(3)	(13)	..	18	-	(3)	..	(3)
Handel, industri och tekn anl		(18)	(9)	..	(24)
Offentlig service o verksamhet		-	-	-	-	..	-	..
Kommunikationer		(3)	..	(4)	(3)	(3)	(6)
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		-	-	-	-	-	-	..	-	-	..	(12)	(14)
Summa		..	(30)	(46)	(19)	100	(23)	..	(8)	..	(45)	(55)	(100)

Figur 5 Diagram över förändringen vid *förtätning* 1990–1995 i tätorter med mindre än 10 000 inv. Vit stapel representerar ett relativt osäkert värde, ej redovisat i tabellen.

Figur 6 Diagram över oförändrad och förändrad areal i *expansionszonen* 1990–1995 i tätorter med mindre än 10 000 inv. Vit stapel representerar ett relativt osäkert värde, ej redovisat i tabellen.

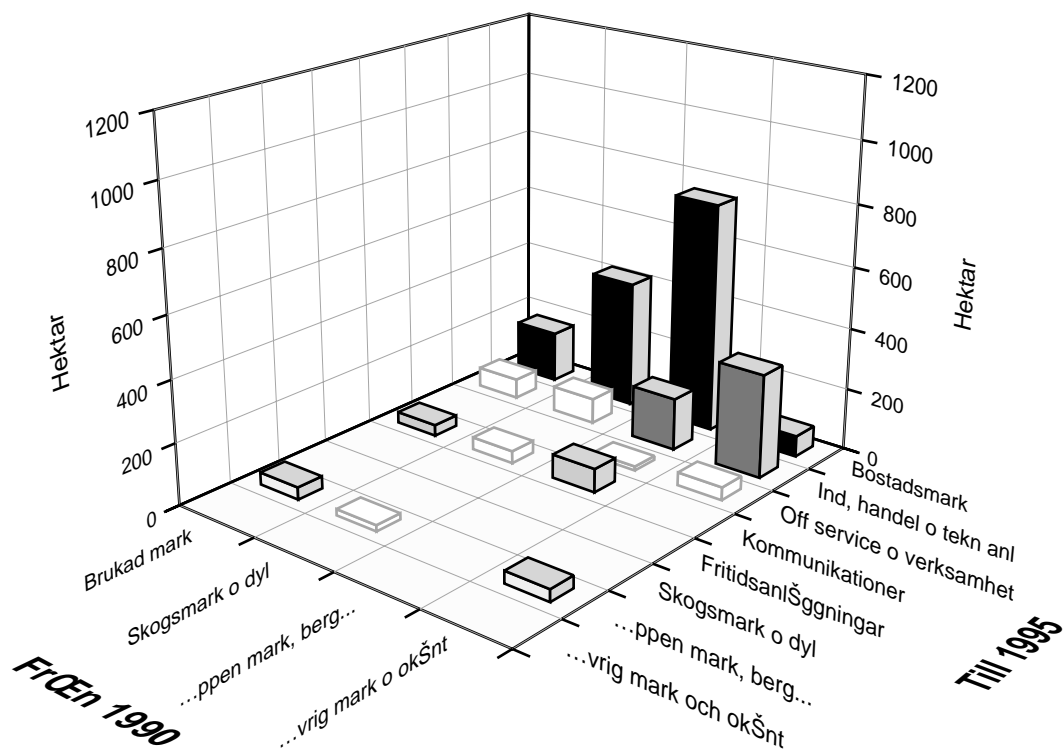
Tabell 11 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna. Hektar

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expansion	expansion
Bostadsmark		(170)	(420)	750	(70)	1 400	(340)	(330)	880	(530)	1 400
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		(470)	(50)	880	(280)	(230)	660	(490)	1 150
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		(280)	..	(510)	(60)	(100)	(220)	..	(250)
Handel, industri och tekn anl		340	(650)	(460)	(90)	(50)	(100)	(700)	(820)	(1 520)
Offentlig service o verksamhet		-	60	(10)	..	-	-	(40)
Kommunikationer		(40)	..	80	..	160	(40)	(30)	100	(130)	230
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	(10)	-	(10)	-	-	-	-	-	(60)	(60)
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(260)	(260)
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		(40)	..	-	-	(330)	..
Summa		(310)	(570)	1 020	(490)	2 390	(1 010)	(450)	1 860	2 530	4 400

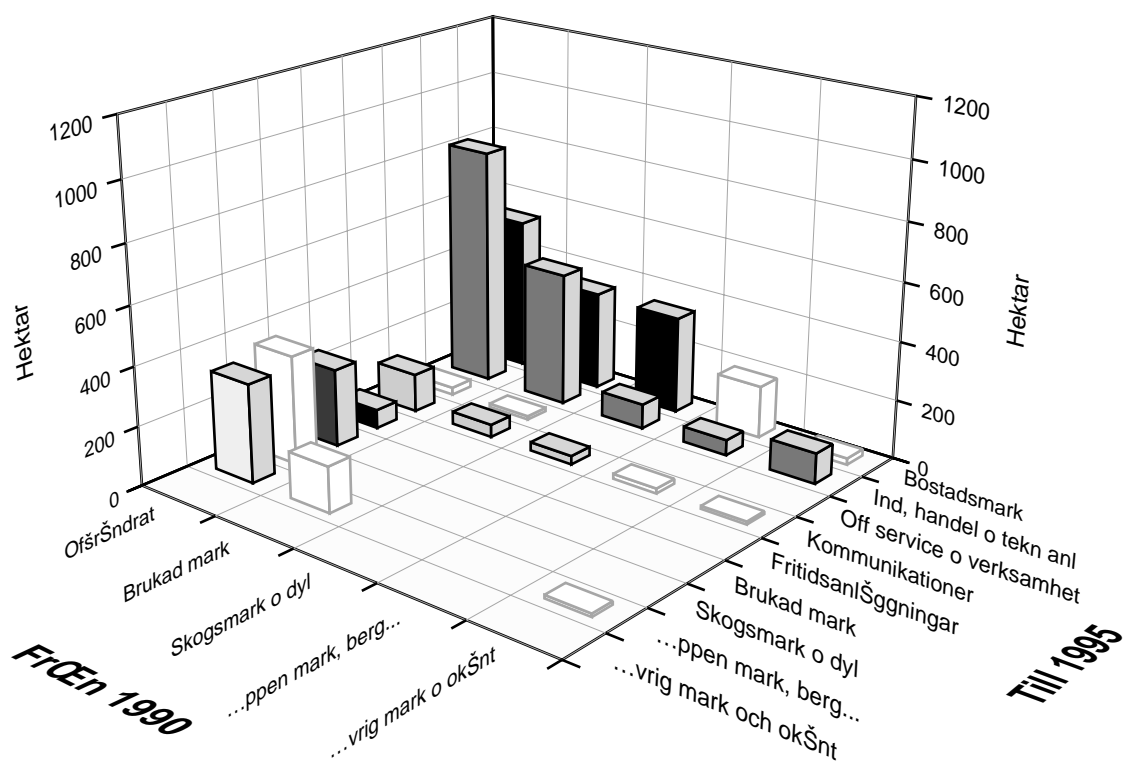
Tabell 12 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna. Procent

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark	Skogs- mark o dyl	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expansion	expansion
Bostadsmark		(7)	(17)	31	(3)	59	(8)	(8)	20	(12)	32
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		(20)	(2)	37	(6)	(5)	15	(11)	26
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		(12)	..	(22)	(1)	(2)	(5)	..	(6)
Handel, industri och tekn anl		14	(27)	(10)	(2)	(1)	(2)	(16)	(19)	(35)
Offentlig service o verksamhet		-	3	(0)	..	-	-	(1)
Kommunikationer		(2)	..	3	..	7	(1)	(1)	2	(3)	5
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	(0)	-	(0)	-	-	-	-	-	(1)	(1)
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(6)	(6)
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		(2)	..	-	(8)	..
Summa		(13)	(24)	43	(21)	100	(23)	(10)	42	58	100

Figur 7 Diagram över förändringen vid **förtätning** 1990–1995 i tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna. Vit stapel representerar ett relativt osäkert värde, ej redovisat i tabellen.

Figur 8 Diagram över oförändrad och förändrad areal i **expansionszonen** 1990–1995 i tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna. Vit stapel representerar ett relativt osäkert värde, ej redovisat i tabellen.

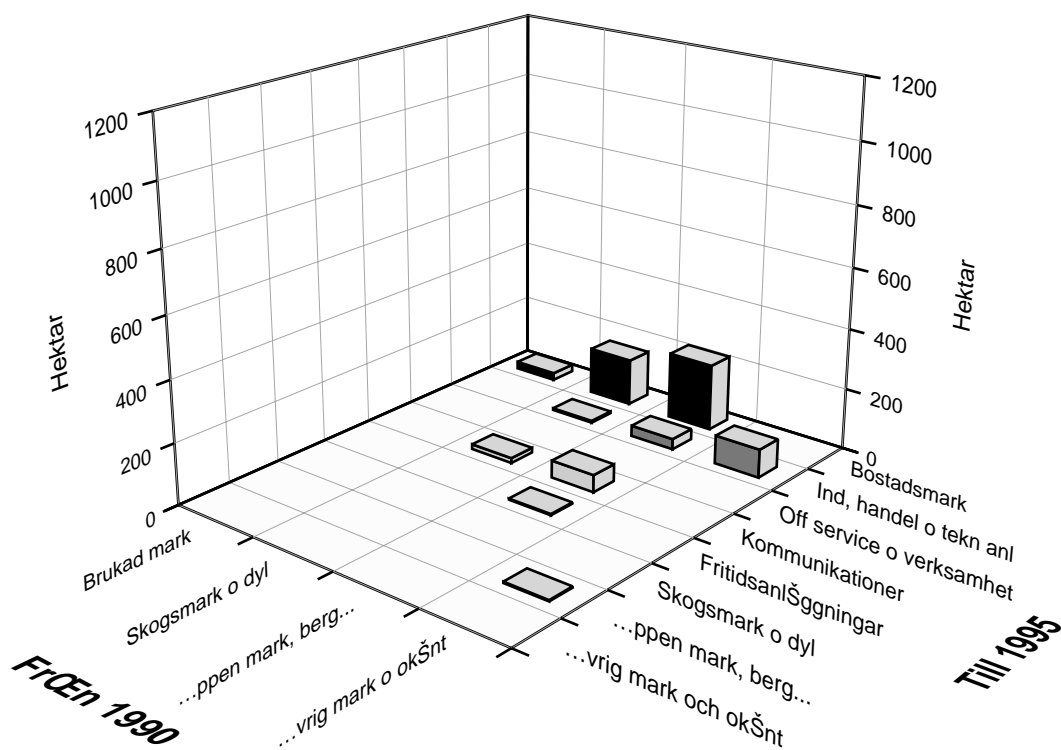
Tabell 13 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Stockholm, Göteborg och Malmö. Hektar

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark o dyl	Skogs- mark berg..	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expansion	expansion
Bostadsmark		20	150	220	-	400	30	30	20	-	70	150	220
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		20	80	100	-	200	20	10	10	-	40	140	180
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		-	80	120	-	200	-	20	10	-	30	10	40
Handel, industri och tekn anl		-	10	40	90	130	-	10	10	20	40	140	190
Offentlig service o verksamhet		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kommunikationer		10	20	60	-	80	0	0	0	-	10	150	150
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	0	-	0	-	-	-	-	-	-	-
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	20
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150	150
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	90	90
Summa		30	180	320	100	620	30	40	30	20	120	700	820

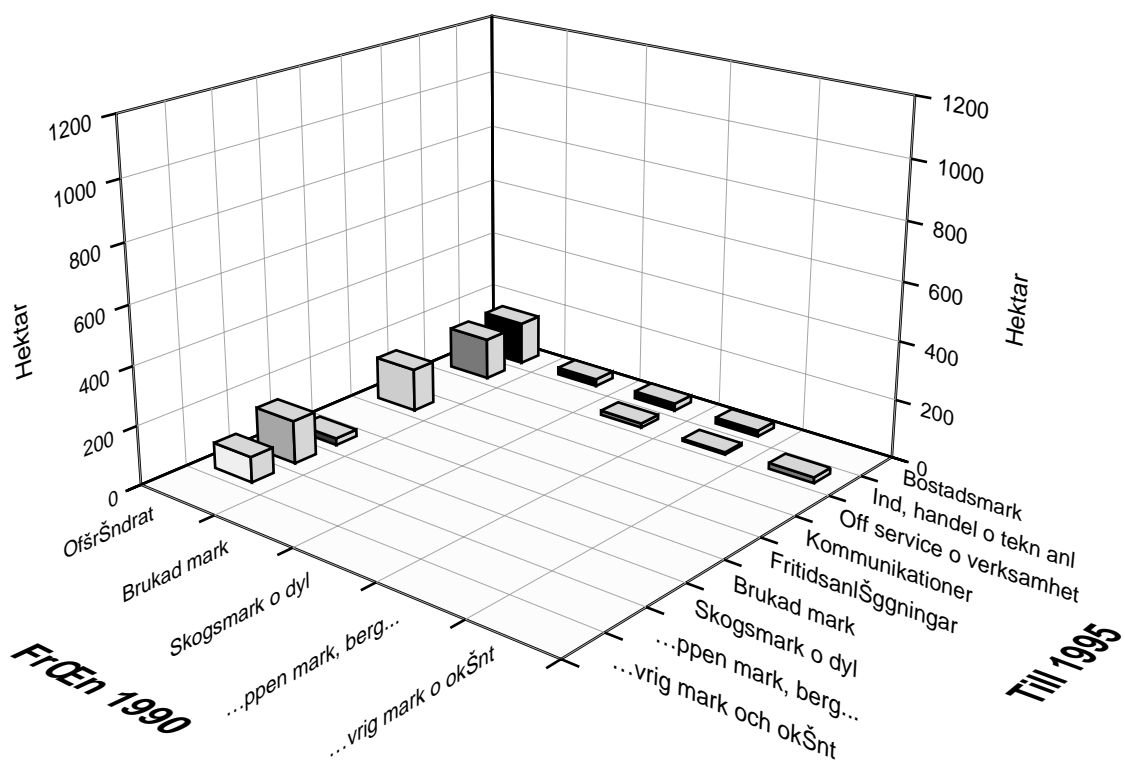
Tabell 14 Förändringar i markanvändningen 1990–1995 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Stockholm, Göteborg och Malmö. Procent

Till	Från	Förtätning					Expansion, förändring					Oföränd-Total	
		Brukad mark o dyl	Skogs- mark	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	Brukad mark o dyl	Skogs- mark berg..	Öppen mark, berg..	Övrig mark, okänt	Summa	rat vid expansion	expansion
Bostadsmark		4	25	36	-	65	3	3	3	-	9	18	27
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader		3	12	16	-	31	2	1	1	-	4	18	22
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel		-	13	19	-	33	-	2	2	-	4	1	4
Handel, industri och tekn anl		-	1	5	15	21	-	2	1	2	5	18	23
Offentlig service o verksamhet		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kommunikationer		1	3	9	-	12	0	0	0	-	1	18	19
Fritidsanläggningar o dyl		-	-	0	-	0	-	-	-	-	-	-	-
Brukad mark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Skogsmark, annan träd- beväxt mark samt parkmark		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	18
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl		-	-	-	0	0	-	-	-	-	-	11	11
Summa		5	29	51	16	100	3	5	4	2	15	85	100

Figur 9 Diagram över förändrad areal vid *förtätning* 1990–1995 i storstadstätorterna Stockholm, Göteborg och Malmö

Figur 10 Diagram över oförändrad och förändrad areal i *expansionszonen* 1990–1995 i storstadstätorterna Stockholm, Göteborg och Malmö

6 Summary

The changes in land use in urban areas between 1990 and 1995 have been examined in a random sample of 60 urban areas by studying aerial photographs and economic maps. The area in the 60 urban settlements represents 24 per cent of the total urban settlement area in the country. 40 per cent of the population of urban areas live in the examined urban settlements.

The study was directed towards changes in the expansion area and changes by concentration. On the basis of the result from the 60 urban areas corresponding figures for all urban areas in Sweden have been calculated. The result is presented in **table 7**. It indicates that between 1990 and 1995 in total 10 050 hectares were modified. 5 590 hectares were modified by concentration and 4 460 hectares by expansion. 6 310 hectares did not change when the urban settlements expanded and the area became urban.

The reclassified area consisted initially to 27 per cent of arable land, 25 per cent of forest and other wooded land and to 32 per cent of open land such as bare rocks and grassland. The remaining 16 per cent were "other", i.e. mainly land under construction in the beginning of the studied period.

The converted area became to 64 per cent residential land, 25 per cent commercial land and industrial land, 8 per cent land used for transport and communication facilities. The rest was distributed on the remaining land use classes.

The changes between 1990 and 1995 were added to the calculated land use in urban settlements in 1990 presented in Statistiska meddelanden Na 14 9201. Thus the land use in urban settlements in 1995 was obtained. The result is presented in **table 1**. In total the urban settlement area in the country 1995 was 527 900 hectares. In per cent the distribution was as follows.

Land use in urban settlements in 1995. Summary for the whole country. Per cent

Land use class	Per cent
Residential land	34,9
Commercial land and industrial land	11,3
Land used for public services and facilities	4,5
Land used for transport and communication facilities	11,6
Land used for recreation facilities	1,7
Agricultural land	5,8
Forest and other wooded land, public parks	14,1
Open land such as bare rocks and grassland	15,0
Not possible to classify	0,2
Water	1,2
Total	100

Bilaga 1

List of terms used in the tables and figures

antal	number	obebyggd	non-built-up
andel	share	per	per
bebyggd	built-up	procentuell	percentage
bredd	breadth	redovisning	account
förtätning	concentration	region	region
förändring	change	samtliga	all
hektar	hectare	stickprov	random sample
ianspråktaga	occupy	storleksgrupp	class of size
inom	within	storstäder	big cities
invånare, inv	inhabitant	total	total
landareal	land area	tre	three
markanvändning	land use	tätort	urban settlement
mer än	more than	utom	without
mindre än	less than	yta	area

The classification in Swedish and English

Bostadsmark

Villa, kedje- och radhus, fritidshus, lantbruksbyggnad

Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel

Övrigt samt bostäder under byggnad

Handel, industri och tekniska anläggningar

därav ännu ej bebyggd industrimark

Offentlig service och verksamhet

Utbildning

Daghem, fritidshem o. dyl

Sjukvård

Pensionärshem o. dyl

Kulturbyggnad, muséum, hembygdsgrd osv

Kyrka, kyrkogård

Militäranläggning, övningsfält

Övrigt t.ex. förvaltning, post, tele

Kommunikation

Riksvägar och primära länsvägar

Övrig väg eller gata

Järnväg

Handelshamn

Småbåtshamn

Flygplats

Övrigt t.ex. kommunikationer under byggnad

Fritidsanläggningar o. dyl

Sportanläggning, badanläggning, minigolfbana, golfbana osv.

Travbana, motorbana, skjutbana

Övrigt t.ex folkpark

Brukad mark

Åker och betesmark

Växthus, handels- eller koloniträdgård

Skogsmark och annan trädbeväxt mark, parkmark

Öppen mark typ berg i dagen, impediment o.dyl

Mark ej möjlig att klassificera

Vatten

Summa tätortsyta

Residential land

Detached house, linked building, terrace-house or house for seasonal and secondary use, farmbuildings

Multi-dwelling buildings including mixed residential/other use

Other for example dwellings under construction

Commercial land, industrial land and land used for technical installations

of which land not used at the moment

Land used for public services and facilities

School

Day nursery, leisure homes and so on

Hospital

Pensioners' home and the like

Building with cultural value, museum, old home-stead museum

Church, cemetery

Military premises and training field

Other for example local administration, post-office, call-office

Land used for transport and communication facilities

National main road or country road

Other road or street

Railway

Trading harbour

Harbour for small boats

Airport

Other for example communication facilities under construction

Land used for recreation facilities and the like

Sportfield, public baths, miniature golf-course, golf-course

Trotting-track, motor-track, shooting-range

Other for example people's park

Agricultural land

Arable land and pasture

Greenhouse, market garden and allotment garden

Forest and other wooded land, public park

Open land such as bare rocks and graasland not used for any special purpose

Land not possible to classify

Water

Total urban settlement area

Bilaga 2

Anvisningar till klassificeringen

Bostadsmark

Klassificeringen sker på någon av undergrupperna om huset uppenbarligen endast nyttjas för bostadsändamål. Om området är bebyggt med hus av karaktären bostadshus med blandad användning t.ex. bostäder och kontor eller affärer används klassen Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel.

I bostadsmark inräknas tillhörande trädgårdar, garage, parkeringsplatser o.dyl. som ingår i boendefunktionen. Tomtgränsen är dock inte avgörande för klassificeringen. Lokalt väg- eller gatunät inräknas inte.

Handel, industri och tekniska anläggningar

Hit förs byggnader/ytor som uppenbarligen endast används för detta ändamål samt parkeringsplatser i anslutning till denna verksamhet. Om verksamheten förekommer blandat med bostäder i en och samma byggnad klassificeras som flerbostadshus inkl bostad/kontor/handel.

Förutom industribyggnader ingår här upplagsplatser, lastkajer, dammar osv. i anslutning till industri samt vägar och järnvägar inom industriområden vilka uppenbarligen endast används för industritransporter. Mark i anslutning till industribyggnad eller anläggning räknas hit.

Till teknisk anläggning räknas vattendistributionsanläggning, avloppsverk, kraftverk, värmeverk, eldistributionsanläggning, sopstation, avfallstipp samt kraftledningsgata genom skog och i de övriga fall kraftledningen har begränsat utnyttjandet av marken.

Med ännu ej bebyggd industrimark avses här ytor mellan industribyggnader eller anläggningar där industriverksamhet enligt flygfoto eller kartor inte tycks bedrivas, eller på annat sätt uppenbarligen inte utnyttjas för produktionen.

Offentlig service och verksamhet

Här ingår till verksamheten hörande ytor såsom skolgårdar, lekplatser, parkeringsplatser osv.

Kommunikationer

Riksvägar och primära länsvägar har vägnummer lägre än 500. Till vägar och gator förs hållplatser, rastplatser, torg samt mark inuti trafikrondeller. Parkeringsplats för visst bostadsområde, industri, idrottsplats, affärscentrum eller liknande ingår inte.

Järnvägar innefattar rangerbangårdar och stationsbyggnader.

Till handelshamnar räknas lastageplatser och fiskehamnar. Inget vatten medräknas. Pirer, kajer, administrationsbyggnader och upplagsplatser som uppenbarligen hör till hamnverksamheten ingår. Industri och handel som inte har direkt med hamnverksamheten att göra ingår inte även om de ligger i hamnområde.

Småbåtshamnar innefattar uppläggningsplatser på land för båtar men inte större varv eller båttillverkning i anslutning till hamnen, vilket räknas som industri.

Till flygplatsmark räknas inte mark i anslutning till landningsbanor som används till åkermark eller betesmark.

Fritidsanläggningar o.dyl

I denna yta inräknas parkeringsplatser i anslutning till anläggningarna. Vid motionsanläggning inräknas endast själva anläggningen inte marken med motionsspåren.

Fritidshus ingår inte här utan under Bostadsmark.

Brukad mark

I brukad mark ingår mark som uppenbarligen fram till de senaste åren varit brukad men tagits ur produktionen för att bebyggas men byggnationen ännu inte påbörjats. Diken, dikeskanter och fältvägar ingår i brukad mark. Berg i dagen, skogsholmar och liknande trädsmålingar mindre än 0,25 hektar (50x50 meter) på ett fält inräknas i åker eller betesmark.

Skogsmark och annan trädbeväxt mark samt parkmark

Ett ungefärligt mått är att trädskronorna skall täcka minst 20 procent av markytan. I skogsmark ingår planteringar, tillfälliga kalhyggen och bestånd som ännu inte nått upp till 20 procents kronäckning samt skogsbilvägar, bäckar och öppna ytor mindre än 0,25 hektar som utgör del av skogen.

Som annan trädbeväxt mark räknas mark med träd där krontäckningen är lägre än 20 procent, alléer, mindre trädplanteringar, träd planterade som skydd osv.

Park skall vara anlagd, dvs. ett visst mönster, promenadvägar eller liknande skall finnas. Att tätortskartan anger parkmark räcker inte. Parken skall vara offentlig park. Privata parker och trädgårdar ingår inte. De klassificeras vanligen som bostadsmark.

Öppen mark typ berg i dagen, impediment o.dyl

Hit förs i stort sett all övrig icke bebyggd mark, som t.ex öppna gräsytor som inte tillhör parkmarken, restmark vid sidan av vägar, berg i dagen utan trädvegetation och övrigt impediment av olika slag.

Mark ej möjlig att klassificera

Hit förs mark med byggnader som inte har gått att klassificera utifrån tillgänglig information.

Vatten

Areal vatten innanför tätortsgräns hämtas från 1995 års tätortsavgränsning.